

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВАЛЬДОРФСЬКА ПЕДАГОГІКА

Спеціальність 6.020205 Образотворче мистецтво
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Київ 2016

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор
з науково-методичної та
навчальної роботи

О. Б. Жильцов
20 16 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВАЛЬДОРФСЬКА ПЕДАГОГІКА

Спеціальність 6.020205 Образотворче мистецтво
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Київ 2016

Робоча програма «Вальдорфська педагогіка» для студентів напряму підготовки 6.020205 Образотворче мистецтво, галузі знань 02 Культура і мистецтво, 2016. – 23 с.

Розробники:

Желанова Вікторія Вячеславівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії та історії педагогіки.

Протокол № 1 від “ 07” вересня 2016 року.

Завідувач кафедри Хоружа Людмила Леонідівна

Л. Хоружа (Хоружа Л.Л.)

(підпис) (прізвище та ініціали)

“ 07 ” вересня 20 16 року

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	5
Структура програми навчальної дисципліни	
I. Опис предмета навчальної дисципліни	7
II. Тематичний план навчальної дисципліни	8
III. Програма	
<i>Змістовий модуль I. Теоретичні основи вальдорфської педагогіки</i>	9
<i>Змістовий модуль II. Сутність Вальдорфської системи освіти</i>	9
<i>Змістовий модуль III. Впровадження ідей Вальдорфської педагогіки в Україні та за кордоном</i>	10
IV. Навчально-методична карта навчальної дисципліни	12
V. Плани семінарських занять	13
VI. Завдання для самостійної роботи	16
VII. Карта самостійної роботи студента	17
VIII. Система поточного та підсумкового контролю	18
IX. Методи навчання	20
X. Методичне забезпечення курсу	20
XI. Питання до екзамену	21
XIII. Рекомендована література	
Основна	22
Додаткова	22

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Вальдорфська педагогіка» є нормативним документом Київського Університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою теорії та історії педагогіки на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану усіх напрямів підготовки денної форми навчання.

Робоча навчальна програма визначає обсяг знань, які повинен опанувати студент відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Вальдорфська педагогіка», необхідне методичне забезпечення, критерії та процедуру оцінювання навчальних досягнень студентів.

Її вивчення передбачає розв'язання низки **завдань професійної підготовки фахівців**, зокрема: розуміння та усвідомлення сучасної парадигми освіти в Україні у контексті філософії дитиноцентризму; опанування антропософськими засадами вальдорфської педагогіки; формування гуманістичного світогляду; ознайомлення з програмами для вальдорфських шкіл в Україні; володіння технологіями образотворчого мистецтва, розробленими у вальдорфській педагогіці..

У навчальному плані напряму підготовки здобувачів першого(бакалаврського) рівня вищої освіти навчальна дисципліна «Вальдорфська педагогіка» має забезпечити формування необхідних теоретичних знань та практичних умінь майбутніх фахівців з образотворчого мистецтва. Опрацювання запропонованого курсу повинно закласти надійне підґрунтя самостійного творчого мислення, естетичної культури студентів, сформуванню вміння осмислювати сучасні педагогічні явища у контексті концепції дитиноцентризму, навчити приймати виважені, оптимальні, ефективні і доцільні з наукової точки зору рішення у розв'язанні педагогічних завдань.

Мета курсу – ознайомити студентів з теоретичними й практичними здобутками вальдорфської системи освіти; сформуванню готовності до адаптації й поширення ідей вальдорфської педагогіки в Україні.

Завдання курсу:

- знайомство з філософсько-антропологічними ідеями Р.Штайнера;
- знайомство з сучасною концепцією дитиноцентризму;
- знайомство з історією виникнення вальдорфської педагогіки;
- опанування провідними принципами вальдорфської системи освіти;
- формування знань про місію вчителя у вальдорфській педагогіці;
- формування знань про механізми управління навчально-виховним процесом у вальдорфській школі;
- формування знань про вільний розвиток особистості (за теоріями Р.Штайнера та В.Сухомлинського);
- формування евристичних умінь;
- формування фахових вмінь у контексті підходів до живопису у вальдорфській школі;
- формування творчої всебічно розвиненої особистості студента – майбутнього фахівця з образотворчого мистецтва.

У процесі вивчення курсу важливо зосередити увагу на *засвоєнні таких теоретичних питань (знання)*: антропософія як духовно-наукове людинознавство; людина як триєдність тіла, душі й духу; людина як єдність і взаємодія чотирьох організацій, а саме: фізичної, життєвої, душевної, людського "Я"; становлення й розвиток людини у контексті антропософського підходу; розвиток нового засобу пізнання у вальдорфській школі; концептуальні положення вальдорфської педагогіки

основні принципи діяльності вальдорфської школи; місія вчителя у вальдорфській педагогіці; управління навчально-виховним процесом у вальдорфській школі; вільний розвиток особистості у вальдорфській школі; роль живопису в навчанні у вальдорфській школі; теорія кольору Гете; впровадження ідей вальдорфської педагогіки за кордоном; поширення й адаптація ідей вальдорфської педагогіки в українській педагогічній практиці.

Підвищенню ефективності семінарських занять сприятиме передбачене програмою виконання творчих та самостійних завдань.

Під час семінарських занять, індивідуальної навчально-дослідної та самостійної роботи студенти **набувають такі уміння та навички:**

1) планувати та організовувати навчально-виховну роботу суголосно принципам вальдорфської педагогіки;

2) застосовувати на практиці оптимальні та ефективні методи, засоби та форми навчання та виховання, поширені у вальдорфській школі;

3) ефективно керувати діяльністю і спілкуванням дітей, спрямовуючи їх розвиток у контексті філософії дитиноцентризму;

4) володіти навичками евритмії;

5) володіти уміннями живопису (малювання форм, кольорове коло Гете, чорно-біле малювання);

6) цілеспрямовано опрацьовувати наукову, психолого-педагогічну, фахову джерельну базу;

7) займатися самоосвітою, самовдосконаленням, новими прогресивними технологіями навчання, виховання, живопису та засобами їх реалізації.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 126 год., із них 18 год. – лекції, 16 год. – семінарські заняття, 5 год. – модульний контроль, 36 год. – іспит, 51 год. – самостійна робота.

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Вальдорфська педагогіка» завершується складанням екзамену.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: загальні основи педагогіки, теорія освіти і навчання, теорія виховання, педагогічний менеджмент.

Дисципліна	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>3.5 кредити</i></p> <p>Змістові модулі: <i>3 модулі</i></p> <p>Загальний обсяг дисципліни (години): <i>126 годин</i></p> <p>Тижневих годин: <i>2 години</i></p>	<p>Галузь знань <i>02 Культура і мистецтво</i></p> <p>Напрями підготовки <i>6.020205 Образотворче мистецтво</i></p> <p>перший (бакалаврський) рівень вищої освіти</p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: 3. Семестр: 5.</p> <p>Аудиторні заняття: <i>39 годин</i>, з них: Лекції (теоретична підготовка): <i>18 годин</i> Семінарські заняття: <i>16 годин</i></p> <p>Модульний контроль: <i>5 годин</i></p> <p>Самостійна робота: <i>51 годин</i></p> <p>Семестровий контроль: <i>36 годин</i></p>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/ п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин					
		Разом	Аудиторні	Лекції	Семинарські заняття	Самостійна робота	Модульний контроль
Змістовий модуль I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВАЛЬДОРФСЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ							
1.	Р.Штайнер – фундатор вальдорфської педагогіки	9	4	2	2	5	
2.	Становлення й розвиток людини у контексті антропософського підходу.	9	4	2	2	5	
<i>Разом</i>		20	8	4	4	10	2
Змістовий модуль II. СУТНІСТЬ ВАЛЬДОРФСЬКОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ							
3.	Провідні ідеї вальдорфської педагогіки в контексті сучасної філософії дитиноцентризма.	15	8	4	4	7	
4.	Сутність вільного розвитку особистості у концепціях Р.Штайнера та В.О.Сухомлинського	11	4	2	2	7	
5.	Роль живопису в навчанні у вальдорфській школі	11	4	2	2	7	
<i>Разом</i>		39	16	8	8	21	2
Змістовий модуль III. УПРОВАДЖЕННЯ ІДЕЙ ВАЛЬДОРФСЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ							
6.	Упровадження ідей вальдорфської педагогіки за кордоном	11	4	2	2	7	
7.	Поширення й адаптація ідей вальдорфської педагогіки в Україні	11	4	2	2	7	
8.	Переваги та недоліки вальдорфської системи освіти	8	2	2		6	
<i>Разом</i>		31	10	6	4	20	1
<i>Семестровий контроль (Екзамен)</i>		36					
<i>Всього</i>		126	39	18	16	51	5

ІІІ. ПРОГРАМА ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВАЛЬДОРФСЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ

Лекція 1. Р.Штайнер – фундатор вальдорфської педагогіки (2 год.)

Рудольф Штайнер (1861-1925) як видатний європейський мислитель, учений, соціолог, психолог, педагог, глибокий дослідник творчості Гете, творець антропософії, фундатор вальдорфської школи. Досвід надчутливого розуміння реальності. Філософія свободи Р.Штайнера. Перша вальдорфська школа у Штутгарті. "Суть виховання полягає у вихованні самого вихователя". Основні інновації, здійснені вченим у "материнській школі" вальдорфського руху: специфічна вікова орієнтація на духовні потреби кожного вікового ступеня; принципи класного вчителя, який "веде" свій клас з першого по восьмий рік; відродження традицій усної розповіді вчителя; інтеграція театральних постановок у навчальний процес та ін.

Основні поняття теми: Антропософія, вальдорфська школа, "виховання до свободи", "виховання до здоров'я", чуттєвий і надчуттєвий досвід духу, душі і тіла, чотири могутніх галузі цивілізації — пізнання, мистецтво, релігія, моральність.

Семінар 1. Актуальність ідей Р.Штайнера у контексті викликів сьогодення. (2 год.).

Лекція 2. Становлення й розвиток людини у контексті антропософського підходу.(2 год.).

Єдність тілесно-душевно-духовного буття; зв'язок складників психіки з фізіологічною організацією людини (мислення – з нервово-почуттєвою системою, емоцій і почуттів – зі системою органів дихання та кровообігу, волі – зі системою обміну речовин і органів руху); взаємозумовленість фізіологічного, душевного і духовного розвитку в "ритмі семи років", у ході якого наслідки деформуючих факторів становлення людини в дитинстві й юності можуть виявлятися протягом усього подальшого життя. Духовні індивідуальні сили людини. Людина як єдність і взаємодія чотирьох організацій а саме: а) фізичної (тілесний організм); б) життєвої, яка розгортається в часі, в) душевної, що є носієм свідомості, прагнень, емоцій, бажань, радощів, пристрастей, інстинктів; г) «Я»-свідомості – завдяки чому людина є індивідуальною. Здоров'я, душевний покой і щастя як результат гармонійного розвитку.

Основні поняття теми: антропософія, триєдність тіла, душі й духу, людський розвиток у ритмі семи років, вікова періодизація Р. Штайнера, життєві фази

Семінар 2. Розвиток особистості в "ритмі семи років" (2 год.).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІ

СУТНІСТЬ ВАЛЬДОРФСЬКОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ

Лекція 3. Провідні ідеї вальдорфської педагогіки в контексті сучасної філософії дитиноцентризму (4 год.).

Розвивиток нового засобу пізнання (розкриття здібностей душі дитини, а не "збирання знання"). Орієнтація організації життя дитини на психофізичні та біологічні ритми живої душі - ритм дихання, сну і денної діяльності, голоду і ситості, ритм тижня, пори року. Природовідповідність розвитку дитини. "Ідучи за дитиною", створення максимально

сприятливих умов для виявлення її природних здібностей. Вільне виховання і навчання, без примусу, насильства, духовного і тілесного. Відмова від влади над дітьми. Виховання і навчання пристосовуються до дитини, а не вона до них. Вальдорфські педагоги ніколи не кажуть дитині "ні" та "не можна". Відсутність критики, фіксації уваги на тому, що дитина зробила щось не так. Свобода як засіб виховання. Свобода навчання та творчості. Екологія і культ здоров'я. Опора на авторитет педагога. Єдине життя педагогів і вихованців, насамперед любов до дитини. "Суть виховання полягає у вихованні самого вихователя". Розвиток образного сприйняття світу. Культ творчої особистості, розвиток індивідуальності засобами мистецтва. Розклад дня у вальдорфській школі. Навчання "за епохами" ("епохальна методика"). Евритмія як засіб встановлення гармонії душі й організму. Метод "душевної економії".

Основні поняття теми: антропософія, вільне виховання, природовідповідність, ритм, навчання "за епохами", евритмія, метод "душевної економії"

Семінар 3. Організація навчально-виховного процесу у Вальдорфській школі. (2 год.)

Семінар 4. Вальдорфський дитячий садок (2 год.).

Лекція 4. Сутність вільного розвитку особистості у концепціях Р.Штайнера та В.О.Сухомлинського (2 год.).

Сутність феномену вільного виховання. Спрямованість виховного процесу на розвиток особистості. В.Сухомлинський й Р.Штайнер як представники різних ідеологій. Схожість педагогічних систем В.Сухомлинського й Р.Штайнера, що полягає у такому: гармонійний розвиток особистості; духовний зв'язок вчителя та учнів; образність як принцип виховання; принцип створення педагогічного колективу, турбота про здоров'я дитини; тріада: школа, сім'я, громадськість. Різними були погляди педагогів на оцінювання учнівських досягнень.

Основні поняття теми: вільний розвиток, вільне виховання, "педагогіка свободи", гармонійний розвиток особистості, стадії дошкільного періоду, "потрійна" природа людини.

Семінар 5. Р.Штайнер та В.О.Сухомлинський: спільне та відмінне (2 год.).

Лекція 5. Роль живопису в навчанні у вальдорфській школі (2 год.)

Малювання форм. Теорія кольору, кольорове коло Гете. Чорно-біле малювання. Ліплення. Скульптура. Пластична форма як вираз руху. Фігура людини. Портрет. Динамічне малювання.

Основні поняття теми: живопис, кольорове коло Гете, чорно-біле малювання, динамічне малювання.

Семінар 6. Аналіз розвивального потенціалу програми з образотворчого мистецтва для вальдорфських шкіл (2 год.).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

УПРОВАДЖЕННЯ ІДЕЙ ВАЛЬДОРФСЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ

Лекція 6. Упровадження ідей вальдорфської педагогіки за кордоном (лекція-конференція) (2 год.).

ІАО. Міжнародна Асоціація вальдорфської педагогіки в країнах Центральної та Східної Європи. Ідеї вальдорфської педагогіки в Німеччині, Австрії, Фінляндії.

Семінар 7. Сучасний досвід впровадження вальдорфської педагогіки за кордоном. Зустріч з вальдорфським педагогом Л.М.Волковою. (2 год.).

Лекція 7. Упровадження ідей вальдорфської педагогіки в Україні (2 год.).

Класифікація вальдорфських шкіл за ознакою "традиція-сучасність". Всеукраїнський науково-методичний експеримент "Розвиток вальдорфської педагогіки в Україні"(2001-2013 рр.). Загальноосвітній навчальний заклад I – III ступенів "Вальдорфська школа "Михаїл", дошкільний навчальний заклад "Золота казка". Організаційно-педагогічні умови поширення й адаптації ідей вальдорфської педагогіки в українській педагогічній практиці. Критерії ефективності адаптації ідей вальдорфської педагогіки у вітчизняній педагогічній практиці.

Семінар 8. Відвідування й знайомство з організацією роботи вальдорфської школи "Михаїл" (2 год.).

Лекція 8. Переваги та недоліки вальдорфської системи освіти (підсумкова лекція-дискусія)(2 год.).

Позитиви: вивчення предметів епохами, працює здебільшого один вчитель, немає оцінок чи контрольних робіт, наголос на мистецькі предмети, такі як музика, вокал, живопис та евритмія та ін.

Недоліки: У своїй класичній формі вальдорфська школа створює для дитини максимально комфортні умови для життя, які не відповідають реальному світу; труднощі під час переходу до звичайної школи та, в окремих випадках, нижчий рівень теоретичної підготовки .

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Вальдорфська педагогіка»

Разом: 126 год., з них 18 год. – лекції, 16 год. – семінарські заняття, 5 год. – модульний контроль, 51 год. – самостійна робота, 36 год. – екзамен.

Модулі	I		II			III		
Назва модуля	Теоретичні основи вальдорфської педагогіки		Сутність вальдорфської системи освіти			Упровадження ідей вальдорфської педагогіки в Україні та за кордоном		
К-ть балів за модуль	59 балів		86 балів			65 балів		
Лекції	1 б.	1 б.	1 б.	1 б.	1 б.	1 б.	1 б.	1 б.
Теми лекцій	Р. Штайнер – фундатор вальдорфської педагогіки	Становлення й розвиток людини в контексті антропологічного підходу	Провідні ідеї вальдорфської педагогіки в контексті сучасної філософії дитиноцентризма	Сутність вільного розвитку особистості у концепціях Р. Штайнера та В. О. Сухомлинського	Роль живопису в навчанні у вальдорфській школі	Упровадження ідей вальдорфської педагогіки за кордоном	Поширення й адаптація ідей вальдорфської педагогіки в Україні	Переваги та недоліки вальдорфської системи освіти
Сем. заняття	11 б.	11 б.	11 б.	11 б.	11 б.	11 б.	11 б.	11 б.
Теми семінарських занять	Актуальність ідей Р. Штайнера у контексті викликів сьогодення.	Розвиток особистості в "ритмі семи років"	Організація навчально-виховного процесу у Вальдорфській школі	Вальдорфський дитячий садок	Р. Штайнер та В. О. Сухомлинський: спільне та відмінне	Аналіз розвивального потенціалу програми з образотворчого мистецтва для вальдорфських шкіл	Сучасний досвід впровадження вальдорфської педагогіки за кордоном.	Відвідування й знайомство з організацією роботи вальдорфської школи "Михайл"
Сам. робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)		Модульна контрольна робота 2 (25 балів)			Модульна контрольна робота 3 (25 балів)		
Підсумковий контроль (екзамен) 40 балів								

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль I

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВАЛЬДОРФСЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ

Семінар 1.

Тема: Актуальність ідей Р.Штайнера у контексті викликів сьогодення. (2 год.).

План заняття

- I. Теоретична частина. Понятійно-категоріальний апарат теми.
- II. Інтерактивна взаємодія (виступи, обговорення):
 1. Стислі біографічні данні, етапи становлення світогляду Р.Штайнера.
 2. Р.Штайнер як дослідник творчості Гете.
 3. Р.Штайнер – засновник антропософії.
 4. Філософія свободи Р.Штайнера.
 5. Перша вальдорфська школа у Штутгарті.
- III. Складання та аналіз структурно-логічних схем.
- IV. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література

Основна: [2; 8; 10]

Додаткова: [14-16]

Семінар 2.

Тема: Розвиток особистості в "ритмі семи років" (2 год.).

План заняття

- I. Теоретична частина. Понятійно-категоріальний апарат теми.
 - II. Інтерактивна взаємодія (виступи, обговорення):
 1. Характеристика періоду від народження до зміни зубів (до 7 років) як періоду фізичної зрілості. .
 2. Сутність періоду від зміни зубів до статевої зрілості (7-14 років) як періоду психічної зрілості.
 3. Період від пубертата до ранньої дорослості (14-21 рік) як періоду соціальної зрілості.
 - III. Складання та аналіз структурно-логічних схем.
 - IV. Перевірка виконання самостійної роботи.
- Модульний контроль знань (2 год.)*

Рекомендована література

Основна: [2; 10]

Додаткова: [10; 14-16; 20]

Семінар 3.

Тема: Організація навчально-виховного процесу у Вальдорфській школі (2 год.).

План заняття

- I. Теоретична частина. Понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Інтерактивна взаємодія (виступи, обговорення):

1. Уявлення про людину як про триєдність тіла, душі й духу – ґрунтова ідея вальдорфської педагогіки.
2. Свобода як засіб виховання.
3. Природовідповідність розвитку дитини.
4. Життєві ритми.
5. Розклад дня у вальдорфській школі.
6. Навчання "за епохами" ("епохальна методика").
7. Евритмія як засіб встановлення гармонії душі й організму.
8. Метод "душевної економії".

III. Складання та аналіз структурно-логічних схем.

IV. Перевірка виконання самотійної роботи.

Рекомендована література

Основна: [1; 3]

Додаткова: [16; 18; 19]

Семінар 4.

Тема: Вальдорфський дитячий садок (2 год.).

План заняття

I. Теоретична частина. Понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Інтерактивна взаємодія (виступи, обговорення):

1. Особлива природа навчання у ранньому дитинстві.
2. Педагогічне формування оточення: порядок й надійність; ритм й повторення; логіка й взаємозв'язок фактів.
3. Особистість вихователя як фактор оточення.
4. Наслідування у діяльності дитини.
5. Вільна гра як засіб розвитку особистості.

III. Перевірка виконання самотійної роботи.

Модульний контроль знань (2 год.).

Рекомендована література

Основна: [2; 7]

Додаткова: [14-16; 19]

Семінар 5.

Тема: Р.Штайнер та В.О.Сухомлинський: спільне та відмінне (2 год.).

План заняття

I. Теоретична частина. Понятійно-категоріальний апарат теми.

II. Інтерактивна взаємодія (виступи, обговорення):

1. Сутність феномену вільного виховання.
2. Спрямованість виховного процесу на розвиток особистості.
3. Схожість педагогічних систем В.Сухомлинського й Р.Штайнера.
4. Р.Штайнер та В.Сухомлинський як представники різних ідеологій.

III. Складання та аналіз структурно-логічних схем.

IV. Перевірка виконання самотійної роботи.

Рекомендована література

Основна: [2; 6]

Додаткова: [14-16; 19]

Семінар 6.

Тема: Аналіз розвивального потенціалу програми з образотворчого мистецтва для вальдорфських шкіл (2 год.).

План заняття

- I. Теоретична частина. Понятійно-категоріальний апарат теми.
- II. Інтерактивна взаємодія (виступи, обговорення):
 1. Казковий цвіт кольору (1 клас).
 2. Співзвучність кольорів та форм (2 клас).
 3. Художній образ (3 клас).
 4. Від кольору – до форми.
- III. Складання та аналіз структурно-логічних схем.
- IV. Аналіз педагогічних ситуацій.
- V. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література

Основна: [2; 4-7]

Додаткова: [15; 18]

Семінар 7.

Тема: Упровадження ідей вальдорфської педагогіки в Україні (2 год.).

План заняття

- I. Теоретична частина. Понятійно-категоріальний апарат теми.
- II. Інтерактивна взаємодія (виступи, обговорення):
 1. Класифікація вальдорфських шкіл за ознакою "традиція-сучасність".
 2. Сутність Всеукраїнського науково-методичного експерименту "Розвиток вальдорфської педагогіки в Україні".
 3. Організаційно-педагогічні умови поширення й адаптації ідей вальдорфської педагогіки в українській педагогічній практиці.
 4. Критерії ефективності адаптації ідей вальдорфської педагогіки у вітчизняній педагогічній практиці.
- III. Складання та аналіз структурно-логічних схем.
- IV. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література

Основна: [2; 7]

Додаткова: [11; 18]

Семінар 8.

Тема: Семінар 8. Відвідування й знайомство з організацією роботи вальдорфської школи "Михайл" (2 год.).

План заняття

1. Зустріч з педагогічним колективом.
2. Відвідування уроків.
3. Бесіди з учнями.
4. Знайомство з розкладом, навчальним планом.
5. Участь в евримічній діяльності.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВАЛЬДОРФСЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ

Тема: Р.Штайнер – фундатор вальдорфської педагогіки.

1. Скласти схему, що відбиває провідні етапи життя Р.Штайнера та його здобутки.

Тема: Становлення й розвиток людини у контексті антропософського підходу.

1. Зробити аналіз провідних понять й положень антропософського підходу. Скласти їх ієрархію.

Змістовий модуль II. СУТНІСТЬ ВАЛЬДОРФСЬКОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ

Тема: Провідні ідеї вальдорфської педагогіки в контексті сучасної філософії дитиноцентризму.

1. Розробити модель вальдорфської освітньої системи, що віддзеркалює концептуальні основи, принципи, особливості організації, методи й форми навчання.

Тема: Сутність вільного розвитку особистості у концепціях Р.Штайнера та В.О.Сухомлинського.

1. Заповнити таблицю 1.

Таблиця 1

Сутність вільного розвитку особистості	
Концепція Р.Штайнера	Концепція В.О.Сухомлинського.

Тема: Роль живопису в навчанні у вальдорфській школі

1. Підготувати презентацію на тему "Образотворче мистецтво у вальдорфській школі".

Змістовий модуль III. УПРОВАДЖЕННЯ ІДЕЙ ВАЛЬДОРФСЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ

Тема: Упровадження ідей вальдорфської педагогіки за кордоном.

1. Підготувати аналітичний огляд впровадження вальдорфської педагогіки у різних країнах.

Тема: Поширення й адаптація ідей вальдорфської педагогіки в Україні

1. Підготувати презентацію про проблеми особливостей впровадження вальдорфської системи освіти в Україні.

Тема: Переваги та недоліки вальдорфської системи освіти

1. Заповнити таблицю.

Таблиця 2

Вальдорфська система освіти	
Переваги	Недоліки

Карту самостійної роботи, де визначено форми академічного контролю, успішність (бали) і термін виконання самостійної роботи студентів, подано у вигляді табл. 6.1.

Таблиця 6.1

VII. КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВАЛЬДОРФСЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ		
Тема 1. Р.Штайнер – фундатор вальдорфської педагогіки	Семінарське заняття, модульний контроль, екзамен	5
Тема 2. Тема: Становлення й розвиток людини у контексті антропософського підходу.	Семінарське заняття, модульний контроль, екзамен	5
Змістовий модуль II. СУТНІСТЬ ВАЛЬДОРФСЬКОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ		
Тема 3. Провідні ідеї вальдорфської педагогіки в контексті сучасної філософії дитиноцентризму.	Семінарське заняття, модульний контроль, екзамен	5
Тема 4. Сутність вільного розвитку особистості у концепціях Р.Штайнера айнера та В.О.Сухомлинського.	Семінарське заняття, модульний контроль, екзамен	5
Тема5 . Тема:Роль живопису в навчанні у вальдорфській школі	Семінарське заняття, модульний контроль, екзамен	5
Змістовий модуль III. УПРОВАДЖЕННЯ ІДЕЙ ВАЛЬДОРФСЬКОЇ ПЕАДГОГІКИ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ		
Тема 6.:Упровадження ідей вальдорфської педагогіки за кордоном.	Семінарське заняття, модульний контроль, екзамен	5
Тема 7:Поширення й адаптація ідей вальдорфської педагогіки в Україні	Семінарське заняття, модульний контроль, екзамен	5
Тема 8:Переваги та недоліки вальдорфської системи освіти	Семінарське заняття, модульний контроль, екзамен	5
<i>Разом: 51 год.</i>	<i>Разом: 40 балів</i>	

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Педагогіка» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування (лекції; семінари)	16
3.	Семінарські заняття (підготовка)	80
4.	Модульні контрольні роботи (1, 2, 3)	75
5.	Самостійна робота	40
6.	Екзамен	40
Підсумковий рейтинговий бал		164 + 40

Коефіцієнт перерахунку $-251 : 60 = 4.18$

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, презентація, ділова гра, моделювання, обговорення, екзамен.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; наукове дослідження, есе.
- **Методи самоконтролю:** самоаналіз.

Таблиця 8.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 74	«задовільно»	ED
75 – 89	«добре»	CB
90 – 100	«відмінно»	A

Загальні критерії оцінювання успішності магістрантів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 8.3.

Таблиця 8.3

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння успішно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	Виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських заняттях, виконання самостійної та індивідуальної роботи, модульний контроль знань.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань. Творчі та наукові дослідження, реферати, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських та індивідуальних заняттях, презентуються на предметних конкурсах.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

У табл. 8.4 представлено розподіл балів, що присвоюються студентам упродовж вивчення дисципліни «Вальдорфська педагогіка».

Розподіл балів, що присвоюються студентам

Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Модульні контр. роботи	Самостійна робота	Екзамен
Відвідування занять, підготовка до семінарських занять	Відвідування занять, підготовка до семінарських занять	Відвідування занять, підготовка до семінарських занять			
Т 1 - Т 2	Т 3– Т 5	Т6 – Т8			
24	47	25	75	40	40

Разом: 211+ 40 балів

Коефіцієнт перерахунку – 4,18

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, виконання самостійної та індивідуальної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

ІХ. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) за джерелом інформації:

- *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.

2) за логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) за ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) за ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ тестові і контрольні завдання для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;

- ✓ комплект екзаменаційних матеріалів.

ХІ. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

Орієнтовний перелік питань для підготовки до екзамену

- 1.Характеристика постаті Р.Штайнера як фундатора вальдорфської педагогіки.
- 2.Перша вальдорфська школа у Штутгарті.
- 3.Актуальність ідей Р.Штайнера у контексті викликів сьогодення.
- 4.Сутність антропософського підходу до становлення й розвитку людини.
- 5.Вікова періодизація Р. Штайнера, життєві фази.
- 6.Розвиток особистості в "ритмі семи років".
- 7.Людина як єдність і взаємодія чотирьох організацій.
- 8.Тричленність людського організму. Проблема взаємин душі і тіла (за Р.Штайнером).
- 9.Розвиток та виховання у ранньому дитинстві.
- 10.Вальдорфський дитячий садок.
- 11.Характеристика періоду від народження до зміни зубів (до 7 років) як періоду фізичної зрілості. .
- 12.Сутність періоду від зміни зубів до статевої зрілості (7-14 років) як періоду психічної зрілості.
- 13.Період від пубертата до ранньої дорослості (14-21 рік) як періоду соціальної зрілості
- 14.Провідні принципи вальдорфської системі освіти.
- 15.Особливості організації навчально-виховного процесу у Вальдорфській школі.
16. Сутність феномену вільного виховання.
- 17.Р.Штайнер та В.Сухомлинський як представники різних ідеологій: спільне й відмінне.
- 18.Провідні ідеї філософії свободи Р.Штайнера.
- 19.Особистість у духовно-науковій антропософській теорії Р.Штайнера.
- 20.Роль живопису в навчанні у вальдорфській школі.
- 21.Аналіз програми з образотворчого мистецтва для вальдорфських шкіл
- 22.Сутність теорії кольору, кольорове коло Гете.
- 23.Впровадження ідеї вальдорфської педагогіки в Німеччині.
- 24.Впровадження ідеї вальдорфської педагогіки в Австрії. Фінляндії.
- 25.Впровадження ідеї вальдорфської педагогіки в Фінляндії.
- 26.Впровадження ідеї вальдорфської педагогіки в Україні.
- 27.Класифікація вальдорфських шкіл за ознакою "традиція-сучасність".
- 28.Сутність Всеукраїнського науково-методичного експерименту "Розвиток вальдорфської педагогіки в Україні". Організація освітнього процесу у Київській Вальдорфській школі "Михаїл".
- 29.Організаційно-педагогічні умови поширення й адаптації ідей вальдорфської педагогіки в українські педагогічній практиці.
- 30.Критерії ефективності адаптації ідей вальдорфської педагогіки у вітчизняній педагогічній практиці.

ХІІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Вальдорфская педагогика: антологія /Сост. А. Пинский и др.; под ред. А. Пинского. – М.:Просвещение, 2003. – 494 с.
2. Ионова Е.Н. Вальдорфская педагогика: теоретико-методологические аспекты / Е.Н. Ионова: [монография]. – Харьков: Бизнес-Информ, 1997. – 300 с.
3. Ионова О.М. Становлення й розвиток людини: антропософський підхід // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр. – Харків: ХДАДМ, 2010. – № 4.– С.56 – 63.
4. Ионова Е.Н. Салютогенез и развитие ребенка / Е.Н Ионова // Развитие личности в дошкольном и школьном образовании: опыт, проблемы, перспективы. - Белгород: Изд-во БелГУ, 2003. - Ч.2. - С.185-190.
5. Краних Э.М. Антропологические основы вальдорфской педагогики // Э.Краних: [пер. с нем. Е. Колюховой]. – К.: Генеза, 2008. – 277 с.
6. Литвин Л.В. Ідеї вальдорфської педагогіки в Україні: Монографія / За ред. С.О.Сисоєвої . – Київ: Видавниче підприємство "Едельвейс", 2012. – 200 с.
7. Патцлафф Р., Засмансхаузен В. Лейтмотивы вальдорфской педагогики: От трех до девяти лет / Перевод с немецкого. –К.: Изд-во "Наири", 2006. – 72 с.
8. Штайнер Р. Педагогика, основанная на познании человека / Р.Штайнер: [пер. с нем. Д.Виноградова]. – М.: Парсифаль, 1996. – 129 с.
9. Штайнер Р. Искусство воспитания. Методика и дидактика / Р. Штайнер: [пер. с нем. изд-ва «Парсифаль»]. – М.:Парсифаль, 1996. – 176 с.
10. Штайнер Р. Антропология и педагогика / Р.Штайнер: [пер. с нем. Д.Виноградова]. – М.: Парсифаль, 1997.– 128 с.

Додаткова:

11. Абашкіна Н.В. Організація навчально-виховного процесу у Вальдорфській школі / Н.Абашкіна // Початкова школа. – 1993.– № 7.– С.41 – 45.
12. Белова С.А. До питання про вальдорфську педагогіку у сучасному світі / С.А.Белова // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. гаук. пр. / Рівненський держ. гуманіт. ін-т. –Рівне, 2000. – Вип.13.– С.39 – 43.
13. Боккескофф И., Пинский А. Что такое вальдорфская педагогика /И.Боккескофф, А.Пинский // Семья и школа. – 1990. – № 10. – С.29 – 31.
14. Загвоздкин В.К. Вальдорфский детский сад. В созвучии с природой / В.К.Загвоздкин. – Санкт-Петербург: Изд-во Деметра. – 2007. – 160 с.
15. Ионова О.М. Образ дитини у Штайнер-педагогіці // Історико-педагогічний альманах: Зб. наук. пр. - Умань: УДПУ ім. Павла Тичини, 2012. - Вип.1. - С.44-49.
16. На пути к современной вальдорфской школе. Материалы по вальдорфской педагогике. – Вып. 3. –М.: 1997. – 72 с.
17. Пікельна В. Педагогіка Р.Штайнера: сучасні системи виховання / В. Пікельна, Т. Єдокієва // Рідна школа. – 1997. – №9. – С.21 – 22.
18. Програми для вальдорфських шкіл України: 1 – 9 кл. / МОН України, департамент заг. серед. та дошкіль. освіти, Ін-т інновац. технологій та змісту освіти. – К.: Генеза, 2009. – 800 с.
19. Штайнер Р. Філософія свободи / Р. Штайнер. – Єреван: Ной, 1993. – 224 с.
20. Штайнер Р. Воспитание ребенка с точки зрения духовной науки / Р. Штайнер. – М.:Парсифаль; Московский центр вальдорфской педагогики. М., 1993.– 40 с.

Робоча програма навчальної дисципліни

«ВАЛЬДОРФСЬКА ПЕДАГОГІКА»

Розробники: *Желанова Вікторія В'ячеславівна* доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка.

Вальдорфська педагогіка. Програма навчальної дисципліни / Укладач В.В.Желанова. – К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016. – 23 с.